

A szűrészítés minősítésének szempontrendszere

Örvendetes dolog, hogy a szűrők iránt napjainkban is igen nagy az érdeklődés. A megrendelői kör nagyobb része azokból a **pásztorokból** tevődik ki, akik ma is az egykori funkciónak megfelelően készítették el a szűrőket és használják azokat, vagyis a hagyományos szűrőket, hagyományos funkcióban, formában és díszítéssel szeretnék magukénak tudni. Mindez azt igazolja, hogy a **szűrők készítésének még napjainkban is elsősorban a hagyományos kategóriákban van létjogosultsága**. Ez esetben a szűrészítő dolga az, hogy a **lehető legautentikusabb módon kövesse az egykor hagyományos szűrők alapanyagát, forma- és díszítményvilágát**. Mindez nem zárja ki ugyanakkor azt, hogy a szűrészítő mesterek a hagyományos elemek tiszteletben tartása mellett a készítendő munkáikba ne vigyék be saját terveiket és elképzeléseiket. A napjainkban készülő szűrők egy része **reprezentációs célokat szolgál**, ünnepi események jelmezei, vagy néptáncsoportok, és egyéb dramatikus színjátékok viseleteként jelenik meg. Ez utóbbi esetekben **a formai- és díszítménybeli sajátosságok megőrzésén túl a szűrőkkel kapcsolatosan bizonyos engedmények is tehetők**.

Hagyományos mesterremek

Az a cifraszűr lehet hagyományos mester remek, mely anyagválasztásában, szabásában, azaz összeállításában, formájában, minta elrendezésében, minta kompozícióiban, díszítőelemeiben, eldolgozásaiban, kiegészítő díszítményeiben, azok kivitelezésében **hűen követi a tradicionális előzményeket, alkotója törekszik a hagyományos elemek és sajátosságok minél teljesebb körű alkalmazására**. Ezek a munkák ilyen formában **rekonstrukciónak számítanak**. Tökéletes kivittel ezek a szűrők a hagyományos mesterremek minősítést ebben az esetben is megkaphatják. A mesterremek munkák azonban **megkövetelik az alkotó saját tervezését is**, ebben az esetben az új alkotás nem minden egyes jellegzetességét, alkotóelemét kell megjelenítse az ihlető forrásként használt szűrnek.

A szűrők készítőinek mindenkor nagy figyelmet kell fordítani a szűr funkciójának megfelelő **posztó alapanyag** megválasztására. Az időjárás viszontagságainak fokozottan kitett szűrők készítésekor - a vastagabb, erősen tömörített, sima felületű alapanyag alkalmazása a megfelelő. Az ünnepi funkciójú, reprezentatív és jelmez - szerű szűrőknél már megengedett a vékonyabb, könnyebb, de erősen tömörített, minőségi kikészítésű alapanyag használata is. Az alapanyag minősége mellett a posztó színét is gondosan kell megválasztani, mivel egykoron a szűrők színének is fontos jelentéshordozó szerepe volt.

A szűrők szabásvonalának hagyomány hűnek kell lennie. A díszítményeknek a tájegységre jellemző elosztásban, a tájegység jellegzetes formai elemeinek alkalmazásával, hagyományos technikával, tökéletes technikai kivitelben kell megjelennie. A díszítmények alapanyagaként (hímzés, rátét, zsinór stb.) olyan anyagok használhatók, melyekkel az eredetihez közelálló hatást érünk el, és amelyekben a természetes anyag dominál.

A díszítendő felületek minta - kompozícióinak megtervezésekor a mai alkotóknak a hagyományos stílusjegyek és jellegzetességek megtartása mellett lehetősége nyílik a díszítmények újrakomponálására is.

Nagy figyelmet kell fordítani a szűrők minőségi installálására, azaz a kiegészítő elemek elkészítésére, a bélelésre, a posztoszegésre, azok megjelenítésére, a felhajtásokra, a szűrők összekapcsolására, a szűrszíjakra, csatokra, s egyéb kiegészítő díszítményekre, a csücskökre, a galambkosarakra, a komlórózsákra, sallangokra stb., s azok minőségi és hagyomány hű megformálására is. A kiegészítő elemeknek a szűrrel összhangban, azzal harmóniában kell megjelennie. Mai körülményeinkhez és napjaink elvárásaihoz igazodóan ugyanakkor megengedhetők olyan technikai újítások és eddig nem használatos elemek alkalmazása is, melyek nem veszélyeztetik és nem sértik a szűrők karakteres és esztétikus megjelenítését. Ilyenek pl. a varrógép használata a szűrők egyes részeinek összevarrásnál, a szűr teljes kibélelése, amely megvédi a szűr és jelentősen meghosszabbítja annak élettartamát, valamint az épszél megtartása helyett a felhajtás megjelenése).

A fenti követelmények betartásán túl csak az a szűr lehet hagyományos mesterremek, melynek elkészítésénél az igényes és kiváló minőségű technikai kivitel a legapróbb részletekben is megmutatkozik.

Hagyományos míves termék

Az a cifraszűr lehet hagyományos míves termék, mely szabásában, formájában, minta elrendezésében, minta kompozíciójában, díszítőelemeiben, s azok kivitelezésében **követi a tradicionális előzményeket. Alapanyaga** lehet kevésbé ványolt olyan anyag, ami még nem megy az esztétikum és a használhatóság rovására.

A szabásvonal hű kell legyen a hagyományoshoz. A díszítményeknek a tájegységre jellemző elosztásban, a tájegység jellegzetes formai elemeinek alkalmazásával, hagyományos technikával kell megjelennie. A díszítmények alapanyagaként (hímzés, rátét, zsinór stb.) olyan anyagok használhatók, melyekkel az eredetihez közelálló hatást érünk el, és amelyekben a természetes anyag dominál.

A díszítmények, azaz a minta szerkesztések és minta kompozíciók, a kiegészítő elemek nem egy - az egyben követik a hagyományos előzményeket, de azokat az elemeket használják, melyek **karakteresen jellemzőek a választott szűr típusra, melyek alapján megállapítható a szűr tájegységi hovatartozása.**

Mai körülményeinkhez és napjaink elvárásaihoz igazodóan ugyanakkor megengedhetők olyan technikai újítások és eddig nem használatos elemek alkalmazása is, melyek nem veszélyeztetik és nem sértik a szűrők karakteres és esztétikus megjelenítését. Ilyenek pl. a varrógép használata a szűrők egyes részeinek összevarrásnál, a szűr teljes kibélelése, amely megvédi a szűr és jelentősen meghosszabbítja annak élettartamát, valamint az épszél megtartása helyett a felhajtás megjelenése).

A fenti követelmények betartásán túl csak azok a szűrők kaphatnak hagyományos míves termék minősítést, melyek megmunkálására - a legapróbb részletekre és a kiegészítő elemekre is kiterjedően - a jó minőségű technikai kivitel jellemző.

Modern mesterremek

Az a cifraszűr lehet modern mesterremek, mely **magán viseli a hagyományos szűr jellemzőit** olyan formában, hogy az egykori szabásvonalakból, mintaelemekből, a díszítmények forma- és színvilágából, a minták elrendezéséből, a kiegészítő díszítményekből és elemekből nem minden jellegzetességet őriz meg. **A kiválasztott és alkalmazott elemeknek azonban olyanoknak kell lennie, melyek karakteresen jellemzőek a forrásanyagként használt hagyományos szűrre, melyek felismerhetővé teszik a szűr tájegységi hovatartozását.** Az alkotói tehetségnek, tervezésnek és látásmódnak tehát ezen alkotások elkészítésénél jóval nagyobb tere és lehetősége van, mint a hagyományos kategóriában készült szűrök esetében, az elvárások betartása mellett bizonyos mértékig érvényesülhetnek a megrendelő igényei is.

A szűr alapanyagként a kézzel nemezelt alapanyag is megjelenhet, ha az kiváló minőségű.

A szűr készítőjének legtöbb újítási lehetősége a díszítmények, a díszítőelemek megválasztásában, újrakomponálásában van. Az alkotói tervezésnek köszönhetően az alkalmazott díszítőelemek és mintakompozíciók tehát nem követik egy-az egyben az eredeti szűrök díszítményeit. Fontos, hogy a változtatás képes legyen beleilleszkedni a szűr tájegységi jellegzetességeibe (arányok, vizuális hatás megtartása), annak szerves részévé tudjon válni.

Az alkotó a régi szűrökre nem jellemző megoldásokat is alkalmazhat, mint pl. a szűr bélelése a kabát bélelését követi, a szűr elején és gallérján is megjelenik, ami jobb tartást biztosít a szűrnek, és olyan újabb elemek is megjelenhetnek, melyek a hordhatóságot könnyítő megoldások, de nem mennek az esztétikum rovására (pl. a kéz tartására a szűr eleje - fonákán kialakított, rejtett kis zseb). A részek összevarrásánál és a szegések felvarrásánál megengedett a varrógép használata is. Az eredeti szabásvonalban változást eredményezhet az, hogy az elkészítendő szűrök méretei jelentősen megváltoztak a korábbiakhoz képest, általában nagyobb méretre készülnek, továbbá a rendelkezésre álló alapanyag méretei is változtak, így a gazdaságos anyaghasználat megengedi pl. a váll varrás alkalmazását ott is, ahol az korábban nem szerepelt. Így pl. a nyakatlan szűrök esetében megengedett a vállvarrás és a külön odaszabott elej, ami arányaiban nem térhet el a régi nyakatlan szűrök arányaitól.

A fenti követelmények betartásán túl csak azok a szűrök kaphatnak modern mesterremek minősítést, melyeknek technikai kivitelezése és megmunkálása a legapróbb részletre kiterjedően is magas szakmai színvonalú.*

Modern mives termék

Az a cifraszűr lehet modern mives termék, mely **magán viseli a hagyományos szűr jellemzőit** olyan formában, hogy az egykori szabásvonalakból, mintaelemekből, a díszítmények forma- és színvilágából, a minták elrendezéséből, a kiegészítő díszítményekből és elemekből nem minden jellegzetességet őriz meg. **A kiválasztott és alkalmazott elemeknek azonban olyanoknak kell lennie, melyek karakteresen jellemzőek a forrásanyagként használt hagyományos szűrre, melyek felismerhetővé teszik a szűr tájegységi hovatartozását.** Az alkotói tehetségnek, tervezésnek és látásmódnak tehát ezen alkotások elkészítésénél jóval nagyobb tere és lehetősége van, mint a hagyományos kategóriában készült szűrök esetében, az elvárások betartása mellett bizonyos mértékig érvényesülhetnek a megrendelő igényei is.

A szűr alapanyagként a kézzel nemezelt alapanyag is megjelenhet, ha az elfogadható minőségű.

A szűr készítőjének legtöbb újítási lehetősége a díszítmények, a díszítőelemek megválasztásában, újrakomponálásában van. Az alkotói tervezésnek köszönhetően az alkalmazott díszítőelemek és mintakompozíciók tehát nem követik egy-az egyben az eredeti szűrök díszítményeit. Fontos, hogy a változtatás képes legyen beleilleszkedni a szűr tájegységi jellegzetességeibe (arányok, vizuális hatás megtartása), annak szerves részévé tudjon válni.

Az alkotó a régi szűrökre nem jellemző megoldásokat is alkalmazhat, mint pl. a szűr bélelése a kabát bélelését követi, a szűr elején és gallérján is megjelenik, ami jobb tartást biztosít a szűrnek, és olyan újabb elemek is megjelenhetnek, melyek a hordhatóságot könnyítő megoldások, de nem mennek az esztétikum rovására (pl. a kéz tartására a szűr eleje - fonákán kialakított, rejtett kis zseb). A részek összevarrásánál és a szegések felvarrásánál megengedett a varrógép használata is, elfogadható a géppel hímzett szűrész is. Az eredeti szabásvonalban változást eredményezhet az, hogy az elkészítendő szűrök méretei jelentősen megváltoztak a korábbiakhoz képest, általában nagyobb méretre készülnek, továbbá a rendelkezésre álló alapanyag méretei is változtak, így a gazdaságos anyaghasználat megengedi pl. a váll varrás alkalmazását ott is, ahol az korábban nem szerepelt. Így pl. a nyakatlan szűrök esetében megengedett a vállvarrás és a külön odaszabott elej, ami arányaiban nem térhet el a régi nyakatlan szűrök arányaitól.

A fenti követelmények betartásán túl csak azok a szűrök kaphatnak modern mives termék minősítést, melyek kivitelezése szakmailag elfogadható minőségű.

Ajándéktárgy kategória

Azon miniatűr szűrök készítésénél jöhet szóba az ajándéktárgy kategória minősítés, melyek arányosan lekicsinyítve, hűen követik az egykori szűrök szabásvonalát és jellegzetes díszítményeit. A díszítmények megjelenése lehet részletes kidolgozású, vagy leegyszerűsített, jelzés formájú is. A kivitelezésnek mindkét esetben a legapróbb részletekbe menően is igényesnek kell lennie. Egykoron ezek a tárgyak a szűrkészítő mesterek cégerei voltak, napjainkban új funkcióban, pl. üvegöltöztetőként is megjelennek.

Azok az alkotások, melyek csupán a szűr díszítés egyes elemeit – hímzés, rátét díszítés, nyargalás stb. – vagy a szűrök egyes formai jellegzetességeit alkalmazzák, azaz nem a hagyományos szűrviselőteken jelennek meg, továbbra is a viselet, a hímzés és szűr rátét kategóriában kerülnek zsűrizésre.